

Пояснювальна записка

Основні напрямки розвитку освіти в Україні вимагають створення такої школи, яка б готувала людину інтелектуальну, творчу, здатну самостійно ставити й вирішувати як теоретичні, так практичні завдання. Важлива роль при цьому відводиться рідній мові, бо вона є не тільки окремим навчальним предметом, а й виступає основним засобом опанування усіх інших шкільних дисциплін середньої загальноосвітньої школи. Виходячи з цього, основна мета курсу української мови полягає в тому, щоб забезпечити розвиток та удосконалення умінь і навичок усного мовлення (слухання – розуміння, говоріння); навчити дітей читати і писати; сформувати певне коло знань про мову та вдосконалити практичні вміння; забезпечити мотивацію вивчення рідної мови.

Розробка даної програми з української мови викликана, насамперед, необхідністю удосконалити прийоми і методи підвищення пізнавальної активності молодших школярів, виховати любов до рідного слова, забезпечити високий рівень оволодіння усним і писемним мовленням.

Під час навчання української мови збагачується активний словник школяра, його кругозір, світогляд, розвивається логічне та образне мислення, а дидактичний матеріал сприяє комплексному розвитку: естетичного, морально-етичного та патріотичного виховання.

У процесі навчання учнів рідної мови, крім загальнономовленнєвих та загальнонавчальних умінь значна роль приділяється організаційним, загальнопізнавальним та контрольньо-оцінним.

Дана програма складена відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти з української мови, що базується на трьох змістових лініях: мовленнєва, мовна, соціокультурна. Завдання цих змістових ліній відповідає програмним вимогам: розвитку усного і писемного мовлення,

вмінню користуватися мовою як засобом спілкування, пізнання, впливу; засвоєнню знань про мову, мовні уміння; розширенню уявлень учнів про культуру українського народу.

Всі основні лінії підпорядковуються забезпеченню практичних умінь і навичок, передбачених програмою з мови і мовлення. Саме тому розділи: «Розвиток навичок мовленнєвої діяльності» та «Графічні навички письма, техніка письма, культура оформлення письмових робіт» не виносяться окремими розділами, а оволодіння їх навичками подається паралельно з вивченням мовних тем.

Мовленнєва змістова лінія займає провідне місце в програмі, адже розвиток усного і писемного мовлення – основа бази початкової школи, що формує засоби спілкування, удосконалює пізнання, впливає на інтерес до інших шкільних предметів, виховує культуру писемного мовлення.

Мовна змістова лінія характеризується введенням теми „Мова і мовлення”. Мета цієї теми – дати учням відомості про усне і писемне мовлення та їх значення у житті людини. Особлива увага приділяється виробленню в учнів навичок культури мовлення і культури спілкування. Характерною особливістю цієї лінії є також те, що теми розміщені в такому порядку: «Звуки і букви», «Правопис», «Значення слова», «Речення», «Текст».

Мета такої перестановки: показати учням послідовність утворення правильного усного і писемного мовлення: від утворення звуків, злиття їх в склади, утворення слів, речень до написання текстів. Така організація навчання дає можливість, на думку авторів, показати учням мову у вигляді стрункої, взаємозумовленої системи лінгвістичних явищ і понять, сприяє цілісному, осмисленому і глибокому розумінню матеріалу, а отже, допоможе краще зрозуміти «секрети» правильного усного і писемного мовлення, дозволить побачити і відчутти красу українського слова. Виходячи з таких міркувань,

застосування саме дедуктивного методу навчання, тобто від загального (схема-блок) до конкретного, допоможе учителю в роботі, а учні легше засвоять програмовий матеріал.

Кожна тема подається через лінгвістичну казку, що, в свою чергу, підвищує пізнавальну діяльність молодших школярів, сприяє розвитку навичок мовленнєвої діяльності, які так багатогранно подані в Державних стандартах початкової освіти.

Соціокультурна змістова лінія акцентує увагу учнів на тлумаченні значення слів, приказок, прислів'їв та вміння влучно їх використовувати у мовленні, роботі над написанням творчих робіт, текстів. З метою кращого запам'ятовування лексичного значення слів використовуємо ігрові прийоми роботи з другокласниками.

Особливістю програми для 3 класу є врахування ступеня вивчення мови в 2 класі та врахування індивідуальних потреб молодших школярів у глибшому розумінні необхідності сучасній Людині мовленнєвих знань і умінь. Тому темі «Мова і мовлення» приділяється велика увага, а тема «Корінь слова», яка не вивчалась у 2 класі, в 3 класі вивчається цілісно, з метою усвідомлення значення знань про будову слів для повноцінного використання їх у мовленні.

Враховуючи обізнаність учнів з роллю слів і речень у побудові текстів за 2 клас та великою роботою над вивченням теми «Текст», в 3 класі теми «Слово. Значення слова», «Речення» вводяться для системнішого, глибшого вивчення теми «Текст», як удосконалювальний елемент у виробленні уміння будувати тексти.

Навчальні теми вивчаються в такому порядку:

1. Повторення вивченого за 2 клас.
2. Мова і мовлення.
3. Текст.
4. Слово – основна одиниця мовлення.

5. Творення слів (словотворення). Будова слова.
6. Поділ слів на частини мови. Частини мови (іменник, прикметник, дієслово, прийменник).
7. Речення.
8. Розвиток усного зв'язного мовлення.
9. Розвиток писемного зв'язного мовлення.
10. Повторення вивченого за рік.

У третьому класі вводяться перші поняття про походження мови та мовознавчі терміни, які в 2 класі подавалися пропедевтично, формується комунікативне мовлення під час вивчення таких тем, як «Значення слова», «Частини мови», «Речення», «Текст».

Значно більше уваги приділено написанню різних творів: творів-розповідей, творів-описів, творів-міркувань. Перед написанням цих творів ведеться різноманітна підготовча робота від складання речень з відповідним словом, до творів з деформованим текстом, творів за опорною групою лексики, твором за початком чи кінцівкою, твором за планом, твором за аналогією та ін.

Всі ці види роботи забезпечать розвиток як усного, так і писемного мовлення.

Програма з української мови для 4 класу завершує вивчення початкового курсу з даного предмета за дедуктивним методом навчання. Учні систематизують, узагальнюють та закріплюють мовні знання, уміння та навички, які вони здобули протягом трьох років вивчення різних розділів мови, а також розширюють їх.

Характерною особливістю даної програми є те, що засвоєння програмового матеріалу проводиться на опрацьованих художніх творах для 4 класу. Це дає можливість учням, спостерігаючи за побудовою речень у тексті, осмислити практичну значущість мовних понять, відчутти необхідність знань про них та необхідність вироблення відповідних умінь.

Програмою також передбачено систематичне використання словників для молодшого шкільного віку. Лексичні, орфоепічні та орфографічні знання, уміння, навички набуваються, перевіряються, удосконалюються і закріплюються за допомогою тлумачного, орфоепічного, орфографічного та етимологічного словників для молодшого школяра. Практичне засвоєння синонімів та антонімів проводиться за допомогою словника синонімів і словника антонімів. Так словники стають другим підручником для засвоєння української мови.

Розділи «Мовленнєва діяльність», «Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт» розподіляються на частини відповідно до вироблення певних знань та умінь розділу «Знання про мову. Мовні уміння».

Розділ «Знання про мову. Мовні уміння» продовжується вивчатися (як і в попередніх класах) за дедуктивним методом, з широким використанням емоційно-образної діяльності учнів у процесі пізнання рідної мови. Програмний матеріал подано у такому порядку:

1. Мова і мовлення.
2. Повторення вивченого в 3 класі.
3. Текст.
4. Слово – основна одиниця мовлення.
5. Зв'язок слів у реченнях. Змінювання частин мови: іменник, займенник, прикметник, дієслово, прислівник, числівник (така перестановка порядку вивчення тем дає можливість практично показати учням необхідність заміни іменників займенниками; дієслова допомагають зрозуміти діяння предметів, явищ, а прислівники уточнюють інформацію про дієслова).
6. Речення. Правопис.
7. Розвиток зв'язного мовлення.

8. Повторення і узагальнення вивченого у 1-4 класах.

Особливості організації навчально-виховного процесу на уроці української мови

– підручник створює умови, якщо учні є шукачами інформації, дослідниками, винахідниками, співбесідниками;

– створення ситуації успіху відчуття радості від самостійного «відкриття» та творчого пошуку: перетворення теоретичного матеріалу в малюнкові чи схематичні образи;

– організація самостійної діяльності: розв'язання проблемних ситуацій; самоконтроль, самооцінка (позначка «Сонечко»);

– застосування різних форм навчання: індивідуальних, групових, ігрових (позначки «Білочка», «Квіти»), навчально-рольова гра (інсценізація);

– проведення нетрадиційних уроків: урок-казка (драматизація, інсценізація), урок-свято (виконання творчих завдань), урок-гра.

Актуальність, новизна програми з української мови

Залучення активних прийомів і методів навчання, підвищення пізнавальної активності молодших школярів (проблемно-пошуковий, імітаційно-ігровий).

Пріоритет у вивченні мови надається “відкриттю” учнями мовних законів, а не передача готових знань.

Розподіл програмового матеріалу за методикою укрупненого структурування: вивчення теоретичного матеріалу логічно завершеними частинами (логічними блоками) і перетворення його у малюнкову опору; зміна порядку вивчення тем у засвоєнні програмового матеріалу; використання зекономленого часу на вироблення досконалих умінь в усному і писемному мовленні (складання і написання текстів).

Основні завдання програми з української мови

– сформувати духовно багату, соціально активну особистість неможливо без оволодіння мовою;

– перейти від пояснювально-ілюстративного методу навчання до діяльнісного (мінімум готових фактів і максимум активного творчого пошуку, самостійних міркувань, доведення тверджень);

– включити учнів в самостійну навчально-пізнавальну діяльність;

– показати мову у вигляді стрункої системи лінгвістичних явищ і понять: звук, словотворення, слово, речення, текст;

– сприяти цілісному, осмисленому і глибокому розумінню теоретичного матеріалу;

– розвивати образне мислення через застосування методів ейдетики.

Завдання підручника з української мови

Підручник носить навчальний характер, розвивальний, виховний, а також формує творчу особистість.

Головне завдання підручника – використання методичних прийомів, які активізують навчальну діяльність школярів, тому що головне не передати знання, а формувати здібності.

Завдання підручника

– зробити процес вивчення мови захоплюючим і цікавим (В.Сухомлинський: «Виховувати любов до рідної мови – значить утверджувати почуття захоплення, здивування, схвилюваність»);

– реалізувати особистісно-орієнтований підхід до вивчення мови (позначка «Білочка», гра);

– виховати інтерес до рідної мови та бажання володіти нею на високому рівні, розвивати зв'язне мовлення (проведення нетрадиційних уроків мови);

– дати системні знання (узагальнюючі схеми).

Розвивальний вплив підручника на особистість молодшого школяра

Розвиток психічних процесів: сприймання (діють: розфарбовують, домальовують, з'єднують), уяви (емоційність: гра, фантазія), уваги (мимовільна: розвиває довільну), пам'яті (слабка є опорою), мислення (образне: є малюнок, схема).

Види робіт:

- уявлення і казкове перетворення теоретичного матеріалу: «Уяви», «Пофантазуй»;
- порівняйте, запам'ятайте, пригадайте, перекажіть;
- вилучіть зайве, знайдіть спільне, знайдіть нове;
- висловіть власну думку, уявіть, пофантазуйте;
- запишіть чи підкресліть кольоровими олівцями.

Розвиток творчих здібностей (придумування, інсценізація, фантазування, нестандартність думки).

Види робіт:

- оформлення власних проєктів: словникова скринька, словникова палітра, міні-книжечок, малюнків із кодуванням теоретичного матеріалу (позначка «Вовчєня малює»);
- створення казок, фантастичних історій та їх озвучення чи інсценізація;
- перетворення добрих слів у кольорове намисто.

3 клас
 120 годин
 (I семестр – 64 год, 4 год на тиждень,
 II семестр – 56 год, 3 год на тиждень)

К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
6	<p>Повторення вивченого в 2 класі Звуки і букви. Алфавіт. Наголос. Склад.</p> <p>Повторення основних правил правопису слів. Закріплення умінь правильно писати словникові слова. Робота з орфографічним словником.</p> <p>Значення слів. Частини мови.</p> <p>Речення.</p> <p>Текст.</p>	<p>Учень</p> <p>правильно називає звуки і букви; знає алфавіт; ділить слова на склади, ставить наголос; знає і застосовує на письмі вивчені правила правопису; грамотно пише словникові слова; уміє користуватися орфографічним словником;</p> <p>уміє пояснити значення слів: синоніми, антоніми, переносне значення слів, багатозначність; ділить слова на вивчені частини мови;</p> <p>уміє будувати речення; виділяє головні члени речення;</p> <p>ділить текст на складові частини; знає види текстів.</p>

<p>11</p>	<p>Мова і мовлення Розширення та поглиблення відомостей про роль мови як засобу спілкування та пізнання. Усне і писемне мовлення та їх походження. Місце української мови серед інших мов. Державна мова України. Особливості усного та писемного мовлення та вимоги до них. Культура українського мовлення.</p>	<p>Учень має уявлення про роль мови як засобу спілкування та пізнання; знає і розрізняє усне і писемне мовлення; обгрунтовує місце української мови серед інших мов; правильно трактує значення державної мови; володіє вимогами до усного і писемного мовлення; дотримується правил культури українського мовлення.</p>
	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i> Удосконалення уміння регулювати дихання, силу голосу, темп мовлення та його інтонацію. Робота з орфографічним словником.</p> <p>Розвиток навичок правильно будувати зв'язне мовлення та виробляти уміння оцінювати його, а потім удосконалювати.</p> <p>Закріплювати правила мовленнєвого етикету, культури спілкування. Виробляти уміння вико-</p>	<p>Учень регулює силу голосу, темп мовлення та інтонацію у процесі виконання навчальних завдань; вміє користуватися орфографічним словником; вміє правильно будувати речення у зв'язному мовленні, оцінює та вдосконалює текст; складає речення із заданим вчителем словом; знає правила мовленнєвого етикету; володіє культурою спілкування; слухає і розуміє слова з</p>

	<p>ристовувати слова з переносним значенням, синоніми, антоніми.</p>	<p>переносним значенням; використовує у своєму мовленні синоніми та антоніми для збагачення словникового запасу.</p>
	<p>Графічні навички письма, техніка письма, культура оформлення письмових робіт</p> <p>Закріплення графічних навичок письма. Розвиток вільних, плавних рухів руки під час письма у рядку.</p> <p>Удосконалення навички безвідривного поєднання складових елементів рядкових літер.</p> <p>Вироблення уміння правильно розміщувати письмовий матеріал в зошиті та удосконалювати написане.</p>	<p>Учень</p> <p>вміє каліграфічно писати та виправляти помилки у чужому написанні; дотримується вільних і плавних рухів руки під час письма в рядку; вміє безвідривно писати складові елементи рядкових літер у природних поєднаннях; складає 2-3 речення з даними вчителем словами; складає міні-твори за опорною групою лексики і вміє удосконалювати написане.</p>
7	<p>Текст</p> <p>Розширення уявлень про текст, зіставлення тексту з групою речень, тематично близьких за змістом.</p> <p>Типи текстів (розповідь, опис, міркування).</p>	<p>Учень</p> <p>має уявлення про текст; розпізнає текст і групу речень, тематично близьких за змістом; розрізняє типи текстів; уміє складати тексти відповідно їх типу;</p>

	<p>Заголовок, будова тексту. Змістовий зв'язок між частинами тексту. Робота з деформованими текстами.</p> <p>Роль абзаців у тексті та їх необхідність.</p> <p>Засоби змістового зв'язку між реченнями в тексті.</p> <p>Тема і мета висловлювання у текстах різних типів. Визначення теми і мети тексту.</p> <p>План тексту. Поділ тексту на логічно завершені частини за планом. Написання текстів за поданим планом. Роль слів в удосконаленні текстів.</p>	<p>вміє добирати або придумувати заголовок; встановлює змістовий зв'язок між частинами тексту; володіє навичками роботи з деформованим текстом;</p> <p>визначає кількість абзаців у тексті та доводить їх саме таку кількість;</p> <p>правильно тлумачить змістовий зв'язок між реченнями в тексті;</p> <p>розпізнає тему і мету тексту; вміє їх практично визначати;</p> <p>вміє ділити текст на логічно завершені частини; складати однотипний план, писати твір за планом.</p>
	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i></p> <p>Сприймання на слух тексту, розрізнення казки, оповідання, типу мовлення (розповіді, опису, міркування). Усвідомлення елементів фактичного змісту (дійові особи, місце і час дії, тема і мета вислов-</p>	<p>Учень</p> <p>розрізняє на слух казки та оповідання; типи мовлення (розповіді, описи, міркування); усвідомлює фактичний зміст (тему, і мету, місце і час дії, дійові особи);</p> <p>висловлює власну думку</p>

	<p>лювання). Вираження Власної думки щодо змісту прослуханого, персонажів, фактів чи подій.</p> <p>Уміння відтворити зміст прослуханого близько до тексту (своїми словами).</p> <p>Уміння скласти зв'язне висловлювання (розповідь, опис, міркування) за даним початком, основною частиною, заключною частиною.</p> <p>Уміння правильно використовувати слова, речення для найточнішого вираження думок. Інтонування «головних» слів, «головних» речень.</p> <p>Уміння скласти текст з опорою на поданий план.</p> <p>Уміння вдосконалювати текст: відповідність темі; наявність складових частин; логічність і послідовність викладу думок; усунення повторення слів, одноманітних речень.</p>	<p>щодо прочитаного;</p> <p>уміє відтворити зміст прослуханого близько до тексту (своїми словами); складає зв'язне висловлювання різного типу за даним початком, основною частиною, кінцівкою;</p> <p>уміє правильно використовувати слова та речення для найтоншого вираження думок; дотримується правильного інтонування «головних» слів та речень; складає текст з опорою на поданий план; має уявлення про редагування тексту: відповідність темі, наявність трьох складових частин, логічність і послідовність викладу думок, усунення повторів як слів, так і речень.</p>
--	---	---

	<p>Графічні навички письма, техніка письма, культура оформлення письмових робіт</p> <p>Прийоми виправлення і подолання графічних недоліків письма.</p> <p>Охайне оформлення письмових робіт.</p> <p>Поступове прискорення письма в міру індивідуальних можливостей учнів.</p> <p>Уміння підкреслювати умовними лініями певні слова.</p>	<p>Учень</p> <p>вміє виправляти недоліки письма;</p> <p>дотримується правил охайного оформлення письмових робіт;</p> <p>знає прийоми виправлення графічних недоліків письма;</p> <p>пише у відповідному віковим особливостям темпі;</p> <p>вміє і знає, як підкреслювати умовними лініями певні слова.</p>
<p>8</p>	<p>Слово – основна одиниця мови</p> <p>Значення слова. З історії виникнення і розвитку слів.</p> <p>Тлумачення слів. Однозначні і багатозначні слова.</p> <p>Омоніми. Пряме і переносне значення слів.</p> <p>Синоніми та спостереження за їх роллю в реченні.</p> <p>Словник синонімів. Антоніми та спостереження за їх роллю в реченні. Словник антонімів.</p>	<p>Учень</p> <p>вміє правильно тлумачити слова у тексті, добирати найкращі відповідники; вживати для образності слова з прямим і переносним значенням, однозначні та багатозначні слова, слова синоніми та антоніми;</p> <p>виконує завдання у словниках синонімів й антонімів.</p>

	<p>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</p> <p>Уміння правильно використовувати слова для найточнішого вираження думок. Інтонування «головних» слів. Уміння вдосконалювати текст: усунення повторення одноманітних слів.</p>	<p>Учень</p> <p>уміє правильно використовувати слова та речення для найтоншого вираження думок; дотримується правильного інтонування «головних» слів та речень.</p>
	<p>Графічні навички письма, техніка письма, культура оформлення письмових робіт</p> <p>Прийоми виправлення і подолання графічних недоліків письма.</p> <p>Охайне оформлення письмових робіт.</p> <p>Поступове прискорення письма в міру індивідуальних можливостей учнів.</p> <p>Уміння підкреслювати умовними лініями певні слова.</p>	<p>Учень</p> <p>вміє виправляти недоліки письма;</p> <p>дотримується правил охайного оформлення письмових робіт;</p> <p>знає прийоми виправлення графічних недоліків письма;</p> <p>пише у відповідному віковим особливостям темпі;</p> <p>вміє і знає, як підкреслювати умовними лініями певні слова.</p>
20	<p>Творення слів (словотворення). Будова слова</p> <p>Спостереження за утворенням нових слів. Виділення</p>	<p>Учень</p> <p>володіє навичками утворювати нові слова,</p>

<p>частин слів, які утворюють нові слова. Перспективне ознайомлення з назвами частин слів (блок). Споріднені слова.</p> <p>Поняття про закінчення й основу. Роль закінчення як частини слова, за допомогою якої змінюється форма слова та як засіб зв'язку слів у реченні. Визначення закінчення зміною слів за питаннями. Основа слова. Корінь. Спільнокореневі слова. Орфограми у корені слова: чергування голосних о, е, з, і; чергування приголосних г, к, х, ж, ч, ш, з, ц, с; вимова і правопис е, и в корені слів (які перевіряються і не перевіряються наголосом).</p> <p>Поглиблення знань про дзвінки й глухі приголосні (парні й непарні). Перевірка слів типу: просьба, боротьба, кігті і т.д. Префікс. Словотворча роль</p>	<p>виділяти спільну частину слова;</p> <p>вміє визначати споріднені слова; розпізнає споріднені та неспоріднені слова у реченні;</p> <p>визначає закінчення і основу слова; має уявлення про роль закінчення як частини слова;</p> <p>наводить приклади зміни слів за запитаннями;</p> <p>визначає основу слова і корінь; вміє добирати спільнокореневі слова;</p> <p>знає правила чергування як голосних, так і приголосних звуків та вміє їх використовувати на письмі; орієнтується у вимові і правописі ненаголошених е, и в корені слів;</p> <p>розрізняє дзвінки та глухі приголосні звуки; вміє їх вимовляти відповідно правил орфоепії та писати згідно з орфографією;</p> <p>розрізняє префікси і</p>
---	---

	<p>префіксів. Правопис слів з префіксами роз-, без-, з-, с-. Збіг однакових приголосних на межі префікса і кореня (беззубий, віддати).</p> <p>Робота з орфографічним словником.</p> <p>Суфікс і його роль.</p> <p>Творення слів з найуживанішими суфіксами.</p>	<p>прийменники; вміє утворювати слова з префіксами та знає їх правопис; дотримується правил збігу однакових приголосних звуків на межі префікса і кореня; працює за завданням учителя над орфографічним словником;</p> <p>визначає в словах суфікс, має уявлення про його роль в слові; утворює, від заданого вчителем слова, слова із суфіксами; спостерігає за найуживанішими суфіксами в словах.</p>
42	<p>Поділ слів на частини мови. Частини мови</p> <p>Частини мови. Іменник. Значення іменників та роль їх в мовленні (власна і загальна назви, рід, число). Іменники, які означають опредмечені якості, дії (доброта, читання, письмо). Іменники синоніми, Антоніми, з прямим і переносним значенням.</p>	<p>Учень</p> <p>вміє визначати іменники в тексті; знає їх значення і роль в мовленні; робить частковий морфологічний розбір (власна чи загальна назва, рід, число); визначає іменники, які означають опредмечені якості, дії; виконує завдання на добір іменників синонімів, антонімів, з прямим і перенос-</p>

	<p>Прикметник. Значення прикметників та їх роль у мовленні (ознака, рід, число).</p> <p>Встановлення зв'язку між іменниками та прикметниками за допомогою питань.</p> <p>Змінювання прикметників за родами у сполученні з іменниками та їх родові закінчення: -ий, -ій, -а, -е, -є. Змінювання прикметників за числами.</p> <p>Прикметники синоніми, антоніми, з прямим і переносним значенням.</p>	<p>ним значенням; вміє їх правильно вживати в усному та писемному мовленні, при написанні творів-розповідей;</p> <p>володіє навичками впізнавати прикметники в тексті; вміє ставити до них питання; знає про роль прикметників у мовленні; частково робить морфологічний розбір;</p> <p>вміє встановлювати зв'язок між іменниками та прикметниками за допомогою запитань; працювати з деформованим текстом;</p> <p>встановлює зв'язок між іменниками та прикметниками; спостерігає за родовими закінченнями: -ий, -ій, -а, -е, -є; вміє визначати число прикметника та від поданих прикметників утворювати нові з однією чи множиною, як вимагає настанова вчителя;</p> <p>наводить приклади прикметників синонімів, антонімів, з прямим і</p>
--	--	---

	<p>Дієслово. Значення дієслів та їх роль в мовленні (часи).Змінювання дієслів за часами. Особливість дієслів у минулому часі. Неозначена форма дієслів. Написання не з дієсловами.</p> <p>Дієслова-синоніми, антоніми, з прямим і переносним значенням.</p>	<p>переносним значенням; вміє їх використовувати у своєму мовленні при написанні творів-описів; практично вміє знаходити в тексті дієслова; знає про їх значення та роль в мовленні; вміє змінювати дієслова за часами; орієнтується у роді дієслів у минулому часі; розрізняє і вміє утворювати неозначену форму дієслів; правильно писати не з дієсловами; вживає у мовленні дієслова-синоніми, антоніми, з прямим і переносним значенням; практично використовує їх при написанні творів-міркувань; збагачує активний словник молодших школярів дієсловами.</p>
	<p>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</p> <p>Уміння слухати і чути, сприймати і розуміти прослухане. Уміння висловити свою думку про предмет висловлювання, обґрунтувати її.</p>	<p>Учень</p> <p>уміє слухати, сприймати і розуміти прослухане; висловлює співнеживання з діючими героями; переказує зміст прослуханого;</p>

		обґрунтовує свою думку; вчиться писати твори за картиною.
	<i>Графічні навички письма, техніка письма, культура оформлення письмових робіт</i> Індивідуальний підхід до удосконалення навичок письма у зошиті та на дошці.	Учень списує тексти з друкованою основою, дотримуючись навичок каліграфічного письма; визначає недоліки у своєму письмі; робить самооцінку свого почерку; розвиває писемне мовлення.
6	Речення Роль речень в удосконаленні текстів. Види речень та розділові знаки в кінці їх. Основа речення. Виявлення в реченні головних та другорядних членів речення. Поширені й непоширені речення.	Учень розпізнає в тексті речення, які не відповідають стилю мовлення; вміє перебудувати їх; вживає різні види речень за метою висловлювання; правильно ставить розділові знаки в кінці їх; правильно визначає основу речення; вміє знаходити головні та другорядні члени речення; називає питання, на які вони відповідають; вміє практично

	<p>Звертання, розділові знаки при них. Практичне засвоєння усного і письмового використання звертання.</p> <p>Спостереження за реченнями у прочитаних творах.</p> <p>Об'єднання двох простих речень в одне складне за зразком учителя.</p> <p>Написання листів, запрошень, привітань, оголошень.</p>	<p>поширювати непоширені речення за допомогою запитань; обґрунтовує свою думку щодо цих типів речень; знаходить у реченні звертання; вміє пояснити розділові знаки при ньому; вживає звертання як в усному, так і в писемному мовленні; спостерігає за видами речень у прочитаних творах; запам'ятовує образні вислови з речень та використовує їх у своєму мовленні; здійснює об'єднання двох простих речень в одне складне як за допомогою інтонації, так і сполучників і, а, але, а також за зразком учителя;</p> <p>правильно пише листи, запрошення, привітання, оголошення.</p>
	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i></p> <p>Уміння правильно використовувати речення для найточнішого вираження думок. Інтонування «голов-</p>	<p>Учень</p> <p>уміє правильно використовувати речення для найточнішого вираження думок; дотримується</p>

	<p>них» речень.</p> <p>Уміння вдосконалювати текст: усунення повторення одноманітних речень.</p>	<p>правильного «інтонування» головних речень;</p>
	<p>Графічні навички письма, техніка письма, культура оформлення письмових робіт</p> <p>Прийоми виправлення і подолання графічних недоліків письма. Охайне оформлення письмових робіт.</p> <p>Поступове прискорення письма в міру індивідуальних можливостей учнів.</p> <p>Уміння підкреслювати умовними лініями певні слова.</p>	<p>Учень</p> <p>вміє виправляти недоліки письма;</p> <p>дотримується правил охайного оформлення письмових робіт; знає прийоми виправлення графічних недоліків письма;</p> <p>пише у відповідному віковим особливостям темпі;</p> <p>вміє і знає, як підкреслювати умовними лініями певні слова.</p>
5	<p>Розвиток усного зв'язного мовлення</p> <p>Виробляти вміння використовувати слова точно до їх призначення. Збагачувати словниковий запас словами з перенос-</p>	<p>Учень</p> <p>вміє точно добирати слова стосовно стилю мовлення;</p> <p>добирає до іменників усно дієслова з перенос-</p>

	<p>ним значенням, порівняльними зворотами, образними висловами.</p> <p>Сприймати на слух текст, розрізнявати казки та оповідання, прозу та вірші; тип мовлення (розповіді, опису, міркування).</p> <p>Відтворювати зміст прочитаного детально, вибірково, творчо.</p> <p>Складання тексту з опорою на даний вчителем план.</p> <p>Складання твору за даним початком.</p> <p>Складання твору за даною кінцівкою.</p> <p>Висловлювання власної думки щодо змісту прислів'їв.</p>	<p>ним значенням, порівняльними зворотами та образними висловами;</p> <p>зачитує з підручника такі тексти; висловлює свою думку стосовно жанру та типу мовлення; обґрунтовує свою думку;</p> <p>передає усно зміст прочитаного близько до тексту, вибірково чи творчо, змінюючи його залежно від завдання вчителя;</p> <p>зачитує на дошці написаний план та усно складає твір, дотримуючись його будови; придумує заголовок;</p> <p>зачитує початок твору, усно продовжує твір-розповідь і придумує заголовок до тексту;</p> <p>зачитує кінцівку твору, усно продовжує складати повністю твір; використовує слова в переносному значенні, порівняння, образні вислови;</p> <p>висловлює власну думку щодо змісту прислів'їв,</p>
--	--	---

	<p>Складання творів-описів про улюблений предмет.</p> <p>Складання творів-міркувань на тему сьогодення (Наприклад: «Чому учні порушують поведінку», «Що б я запровадив у школі» та ін.).</p> <p>Складання творів за серією малюнків або картиною.</p> <p>Усна підготовка до складання казок та їх запис (Наприклад: «Чому вранці можна побачити на траві росу», «Як у ромашки з'явилась жовта серединка» та ін.).</p>	<p>вміщених у підручнику; описує предмет, який йому подобається; логічно і послідовно висловлює думку; розмірковує над проблемами сьогодення; обґрунтовує своє міркування прикладами з життя;</p> <p>володіє вмінням образно розповісти про зміст ілюстрацій або картин; розвиває естетичні смаки; розширює кругозір щодо постатей українських художників; дотримується при складанні казок логіки мислення; чітко виділяє триєдину будову тексту; вміє фантазувати і робити правильні висновки; користується різними за метою висловлювання реченнями.</p>
5	<p>Розвиток писемного зв'язного мовлення</p> <p>Робота над добром прикметників та дієслів до слів.</p>	<p>Учень</p> <p>складає образні словосполучення; вводить їх в речення і складає твір на певну тему; спостерігає</p>

	<p>Робота над твором за аналогією.</p> <p>Робота над твором за опорною групою лексики.</p> <p>Робота над твором за даним планом.</p> <p>Робота над твором за даним початком.</p> <p>Робота над твором за даною кінцівкою.</p> <p>Робота над твором за даною основною частиною.</p> <p>Робота над твором за власним спостереженням.</p> <p>Робота над зміною кінцівки казки.</p>	<p>за змінами у природі; читає твір у підручнику і пише твір за аналогією; читає опорну лексику на певну тему у підручнику; усно передає зміст твору за планом; пише твір; знайомиться з планом до твору; усно передає зміст твору за планом; пише твір; зачитує початок до твору; усно продовжує розповідь; самостійно складає план, дотримуючись побудови тексту; пише твір; зачитує кінцівку твору; усно складає зачин та основну частини; пише самостійно твір; читає зразок основної частини та усно доповнює його початком і кінцівкою; записує текст в зошит; бере участь в колективному обговоренні під час екскурсії, індивідуально складає план і пише твір; усно працює над зміною кінцівки відомих казок;</p>
--	---	--

	<p>Робота над складанням казок.</p> <p>Індивідуальне складання казок на вибрану учнем тему.</p> <p>Робота над складанням творів за картиною.</p>	<p>висловлює власну думку щодо обґрунтування вибору кінцівки;</p> <p>усно складає казку на вибрану тему; визначає її будову; записує в зошиті;</p> <p>вчиться в логічній послідовності розкривати тему;</p> <p>вміє фантазувати;</p> <p>робить вмотивовані висновки; грамотно і каліграфічно оформляє казку;</p> <p>вчиться «читати» художні полотна; розвиває естетичні смаки; розширює свій кругозір про українських митців пензля.</p>
<p>10</p>	<p>Повторення вивченого за рік</p> <p>Робота з орфоепічним та орфографічним словником.</p> <p>Споріднені слова. Поняття про закінчення й основу. Корінь. Чергування в коре-</p>	<p>Учень</p> <p>вміє працювати з орфоепічним та орфограмфічним словниками;</p> <p>знаходить слова за завданням учителя; розрізняє вимову і написання слів;</p> <p>добирає споріднені слова; знаходить закінчення і основу в них; наводить</p>

<p>ні голосних і приголосних звуків.</p> <p>Префікс. Правопис слів з префіксами роз-, без-, з-, с-. Творення слів з найуживанішими суфіксами.</p> <p>Іменник, прикметник, дієслово (питання, на які вони відповідають; рід і число іменників та прикметників; часи дієслів), прийменник. Правопис не з дієсловами. Практичне засвоєння логічного наголосу (без терміна) в реченнях. Виділення слів, які несуть більше змістове навантаження. Звертання та однорідні члени речення, розділові знаки при них.</p> <p>Поширені й непоширені речення. Поширення речень за допомогою питань. Об'єднання двох простих речень в одне складне безсполучникове чи з</p>	<p>приклади чергування голосних і приголосних в корені слів;</p> <p>володіє правилом визначення префікса;</p> <p>знає правопис найуживаніших префіксів зі словами; розрізняє префікс і прийменник;</p> <p>вміє утворювати слова з найуживанішими суфіксами;</p> <p>виконує частковий морфологічний розбір іменника, прикметника, дієслова; знає і практично застосовує правила правопису не з дієсловами; вміє виділяти логічним наголосом слова, які несуть в реченні більше змістове навантаження; визначає в реченні звертання та однорідні члени речення; знає постановку розділових знаків при них;</p> <p>розуміє різницю у побудові поширених і непоширених речень; поширює непоширені речення за допомогою питань; об'єднує прості</p>
---	--

	<p>сполучниками і, а, але за зразком учителя.</p> <p>Складання речень, тексту за малюнком, за прочитаним твором, за спостереженням, за планом, за початком, за кінцівкою, за фактом, подією, почутою учнями, за епізодом переглянутого фільму чи ситуацією з життя класу або родини.</p> <p>Відновлення деформованих текстів з переставними абзацами. Добір заголовків. Складання учнями плану твору, прочитаного самостійно.</p> <p>Переказ тексту-розповіді та тексту-опису (40-70 слів) за колективно складеним планом. Вибірковий переказ.</p> <p>Удосконалення текстів-переказів під керівництвом учителя: відповідність теми, наявність у тексті</p>	<p>речення в складні безсполучникові або сполучникові;</p> <p>вміє правильно будувати речення; складає в логічній послідовності текст за малюнком, прочитаним твором, спостереженням, планом, початком чи кінцівкою і т. д.</p> <p>володіє навичками роботи з деформованим текстом; вміє переставляти абзаци в логічній послідовності; добирає заголовки до текстів; самостійно складає план тексту;</p> <p>вміє розрізняти специфіку тексту-розповіді та тексту-опису; за допомогою вчителя складає план тексту; знає особливості написання вибіркового переказу;</p> <p>редагує тексти переказів під керівництвом учителя; чітко дотримується будови тексту; вміє</p>
--	---	---

	<p>складових частин, логічність викладу думок, усунення одноманітних конструкцій речень, невиправданих лексичних повторів.</p> <p>Обговорення своїх письмових робіт в парах, розвиток уміння побачити позитивні сторони роботи товариша і дати йому пораду щодо опрацювання.</p> <p>Складання текстів-інструкцій щодо виготовлення окремих предметів, виконання нескладних домашніх господарських робіт.</p>	<p>усувати одноманітні конструкції та не виправдані лексичні повтори;</p> <p>обговорює і аналізує в парах письмові роботи свого товариша; вміє бачити позитивні сторони роботи товариша; коректно робить товаришеві зауваження щодо недоліків у змісті роботи;</p> <p>складає тексти-інструкції щодо виготовлення окремих предметів спочатку під керівництвом учителя, а потім самостійно.</p>
--	--	---

4 клас

120 год

(I семестр – 64 год, 4 год на тиждень,

II семестр – 56 год, 3 год на тиждень)

К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
5	<p>Мова і мовлення</p> <p>Повторення вивченого про роль мови як засобу спілкування, пізнання. Мови світу. Українська мова – державна мова. Розширення відомостей про вимоги до усного і писемного мовлення. Культура мовлення та культура спілкування. Закріплення відомостей про вимоги до читання вголос і мовчки, виразне читання поезії та прози, які опрацьовувались в 1-3 класах; переказування та інсценізація прочитаних дітьми казок (за вибором). Слухання художніх текстів, перевірка розуміння прослуханого, складання діалогів, складання зв'язних усних і писемних висловлювань (за пропо-</p>	<p>Учень</p> <p>має уявлення про роль мови як засобу спілкування; знає напам'ять кілька віршів про роль мови в житті людини; знає вимоги до усного і писемного мовлення;</p> <p>володіє навичками читання вголос і мовчки, виразним читанням; вміє переказувати та інсценізувати казки; слухає і передає детально чи вибірково зміст прослуханого; складає діалоги та зв'язні усні і писемні висловлювання;</p>

	<p>зицією вчителя).</p> <p>Практикування після мовчазного читання тексту учнями перевірку його розуміння та обговорення прочитаного.</p>	<p>вміє читати мовчки; розуміє зміст прочитаного; висловлює свою думку при обговоренні.</p>
<p>6</p>	<p>Повторення вивченого в 3 класі</p> <p>Повторення вивченого про словотворення та звуковий аналіз слів.</p> <p>Повторення вивченого про значення слів та частини мови.</p> <p>Повторення орфографічних та пунктуаційних правил правопису.</p> <p>Повторення вивченого про речення.</p>	<p>Учень</p> <p>правильно називає і схематично позначає звуки слова та будову слова; уміє утворювати нові слова за допомогою значущих частин слова; розрізняє спільнокореневі слова; уміє правильно використовувати слова з прямим і переносним значенням, синоніми, антоніми; вміє користуватися словниками; визначає вивчені частини мови та знає їх роль у реченні.</p> <p>орієнтується в орфографічних та пунктуаційних правилах, вивчених в 1-3 класах;</p> <p>розпізнає види речень; визначає головні та другорядні члени речення; встановлює зв'язок слів у реченні; поширює</p>

	<p>Повторення вивченого про будову тексту, їх тему, мету, заголовок та типи текстів.</p>	<p>речення; володіє матеріалом про будову тексту, тему, мету, заголовок та знає типи текстів.</p>
	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i> Уміння сприймати на слух ряди, складені із звуків, складів, сполучень слів, речень (кількість матеріалу перевищує ту, що пропонувалась у 3 класі). Виконання вправ на розпізнавання у сприйнятому звуковому потоці окремих його частин; уміння визначати кількість вимовлених одиниць, помічати ті слова, які навмисне вимовлені з певним відхиленням (наприклад, наголосу), слова вимовлені двічі, російське слово серед українських. Уміння співвіднести ряд прослуханих слів, слово-сполучень, речень з малюнками і вибрати те, що найбільше відповідає малюнку; вибрати із даного ряду те, яке необхідне;</p>	<p>Учень уміє сприймати на слух ряди, складені із звуків, складів, сполучень слів, речень; розпізнає у звуковому потоці кількість вимовлених одиниць; помічає слова, які вимовлені з відхиленням наголосу, російське слово серед українських слів; уміє співвідносити ряд прослуханих слів, слово-сполучень, речень з малюнками; вибирає найнеобхідніші із них; поділяє слова на групи за визначеною вчителем</p>

<p>поділити слова на групи, за самотійно чи за визначеною вчителем ознакою.</p> <p>Удосконалювати уміння регулювати силу голосу, темп мовлення, читати напам'ять віршові чи прозові твори. Закріплювати уміння переказувати (детально чи вибірково) текст з опорою на даний, а також без опори на допоміжні матеріали, за колективно складеним планом або опорними словосполученнями.</p> <p>Уміння щоденно дотримуватися правил мовленнєвого етикету, культури спілкування.</p> <p>Розвивати уміння самотійно складати висловлювання на задану чи вибрану тему, висловлювати своє ставлення до предмета висловлювання.</p> <p>Узагальнювати вміння учнів пояснювати значення слова, визначати його будову та частину мови, до якої воно належить.</p>	<p>ознакою;</p> <p>правильно регулює силу голосу, темп мовлення; виразно читає напам'ять віршові чи прозові твори; вміє детально або вибірково передавати зміст прочитаного; вміє користуватись планом або опорними словосполученнями;</p> <p>уміє самотійно складати висловлювання на задану чи вибрану тему; висловлює свою думку щодо предмета висловлювання; володіє навичками пояснювати значення слова; визначає будову слова; розпізнає частини мови;</p>
--	--

	<p>Закріплювати та узагальнювати вивчене про речення, будову тексту.</p>	<p>вміє визначати межі речень, основу і другорядні члени речення, ставити розділові знаки при однорідних членах речення та в кінці речень; визначає поширені та непоширені речення; орієнтується у постановці запитань до всіх членів речення; визначає види речень за метою висловлювання; володіє навичками визначення будови тексту.</p>
	<p><i>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</i></p> <p>Закріплювати відомості про техніку письма, культуру оформлення письмової роботи. Удосконалювати уміння плавно, ритмічно писати у сітці зошита в одну лінію. Розвиток безвідривного письма слів до 6 літер. Поступове прискорення письма в міру індивідуальних можливостей. Удосконалювати уміння</p>	<p>Учень</p> <p>дотримується культури оформлення письмової роботи; пише плавно, ритмічно у сітці зошита в одну лінію; безвідривно пише слова, що складаються з шести літер; прискорює письмо в міру індивідуальних можливостей;</p> <p>правильно розміщує</p>

	<p>учнів правильно розміщувати на дошці і в зошиті програмовий матеріал. Закріплювати уміння правильно писати словникові слова із списків для запам'ятовування, які були опрацьовані у 1-3 класах; правильно вимовляти слова і чітко проговорювати так, як слід писати те, чи інше слово.</p> <p>Повторити розділові знаки в середині (звертання) та в кінці речення.</p> <p>Закріпити вміння поділяти текст на логічно завершені частини та необхідність дотримання абзаців при оформленні творчих завдань, переказів.</p>	<p>текстовий матеріал на дошці та в зошиті; пам'ятає правопис словникових слів за 1-3 класи; правильно промовляє і пише їх;</p> <p>вміє ставити розділові знаки в середині (звертання) та в кінці речення; вміє поділяти текст на логічно завершені частини; визначає правильно кількість абзаців і дотримується їх при написанні творчих робіт.</p>
<p>10</p>	<p>Текст Розвиток умінь визначати тему висловлювання у текстах-розповідях, описах, міркуваннях, знаходити або формулювати самостійно основну думку.</p> <p>Спостереження за роллю абзаців. Поділ тексту на частини, складання плану</p>	<p>Учень визначає тему висловлювання в різних типах текстів; формулює самостійно основну думку;</p> <p>вміє визначати абзаци в тексті; ділить текст на частини; складає план за</p>

	<p>з допомогою вчителя та самостійно.</p> <p>Складання тексту-розповіді за опорними словами, за спостереженнями, аналогією з прочитаним тощо, з орієнтацією на слухача, тему та мету висловлювання.</p> <p>Складання тексту-опису за опорними словами, за спостереженнями, аналогією з прочитаним тощо.</p> <p>Науково-популярні описи та їх порівняння з художніми.</p> <p>Спостереження за особливостями змісту та побудови тексту-міркування; наявність певного твердження, доказів та висновків. Формування вміння будувати текст-міркування, добираючи переконливі докази, робити висновки.</p> <p>Написання замітки до стінгазети. Оформлення записів спостережень за екскурсією.</p> <p>Удосконалення змісту та</p>	<p>допомогою вчителя або самостійно;</p> <p>складає тексти-розповіді за опорними словами, за спостереженнями, за аналогією з прочитаним;</p> <p>складає тексти-описи за опорними словами, за спостереженнями, аналогією за прочитаними, науково-популярними описами та порівнює їх з художніми;</p> <p>володіє навичками спостереження за особливостями змісту та побудови тексту-міркування; вміє знаходити докази та робити аргументовані висновки;</p> <p>готує замітки до стінгазети; правильно оформляє записи спостережень за щойно проведеною екскурсією; вміє під керівництвом</p>
--	--	--

	<p>форми власних текстів під керівництвом учителя і самостійно: відповідність висловлювання заданій темі; наявність у тексті складових частин, дотримання логіки викладу; усунення одноманітних конструкцій речень, невиправданих повторень тощо. Дотримання абзаців у тексті.</p>	<p>учителя і самостійно удосконалювати зміст тексту: триєдина будова тексту дотримання логіки викладу; усуває одноманітні конструкції, невиправдані повтори; дотримується у тексті абзаців.</p>
	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i> Уміння після одного прослуховування тексту зрозуміти його зміст. Уміння сприйняти, усвідомити значення загального тону, тембру, сили голосу читця для визначення змісту твору, його емоційного забарвлення. Уміння скласти свою думку, зв'язати прослухане зі своїм життєвим досвідом. Переказування, розігрування відомих дітям казок, епізодів з мультфільмів. Уміння скласти діалог за прочитаним, малюнком –</p>	<p>Учень уміє після одного прослуховування тексту зрозуміти його зміст; знає, який тон, тембр, силу голосу застосувати до тексту, як передати емоційне забарвлення; вміє зв'язати прослухане зі своїм життєвим досвідом; переказує та інсценізує відомі дітям казки, мультфільми; складає діалог за прочитаним, за малюнком – з опорою на допоміжні матеріали і без них; дотримується правил</p>

<p>з опорою на допоміжні матеріали і без них. Уміння дотримуватися правил мовленнєвого етикету, культури спілкування.</p> <p>Уміння переказати (детально, вибірково) текст з опорою на даний або колективно складений план. Уміння висловити свою думку про предмет висловлювання, обґрунтувати її, доповнити текст на основі особистого життєвого досвіду.</p> <p>Уміння удосконалювати текст. Уміння переглядати, миттєво розпізнавати окремі характеристики друкованого матеріалу: розрізняти очима в тексті з діалогом слова дійових осіб, виділені за допомогою тире або лапок, а також слова автора; уміння розпізнавати з одного погляду кількість слів у реченні, складеному з 4-5 слів, зміну порядку слів у двох схожих реченнях, невеликих за розмірами.</p>	<p>мовленнєвого етикету, культури спілкування;</p> <p>вміє переказувати текст (детально чи вибірково) з опорою на план і без нього;</p> <p>вміє висловлювати власну думку, обґрунтувати її; доповнює текст матеріалами особистого життєвого досвіду;</p> <p>удосконалює текст; вміє миттєво розпізнавати окремі характеристики змісту: слова дійових осіб, розділові знаки, слова автора, кількість слів у реченні, складеному з 4-5 слів; помічає зміни по-рядку слів у двох схожих реченнях;</p> <p>уміє знаходити зазначені вчителем елементи змісту;</p> <p>розмічає партитуру тексту перед виразним читан-</p>
---	---

<p>Уміння під час огляду порівняно невеликої частини попередньо прочитаного тексту знаходити зазначені елементи змісту.</p> <p>Уміння розмічати текст при підготовці до виразного читання. Уміння самостійно прочитати і зрозуміти матеріали, що мають комунікативне навантаження: достатньо поширені інструкції до ігрових і навчальних завдань, тексти.</p> <p>Уміння працювати з деформованим текстом.</p> <p>Уміння самостійно скласти письмове висловлювання про прочитаний твір, епізод переглянутого фільму, ситуації з життя класу або сім'ї та ін., висловити своє ставлення до предмета висловлювання. Уміння скласти записку, яка містить пояснення якогось факту; привітання, запрошення, а також загадку, лічилку, казку.</p>	<p>ням; читає і розуміє досить поширені інструкції до ігрових і навчальних завдань, тексти;</p> <p>володіє навичками роботи з деформованим текстом;</p> <p>володіє навичками написання детальних або вибіркових переказів; самостійно складає анотацію до прочитаного твору, переглянутого фільму; описує ситуації з життя класу або сім'ї; висловлює своє ставлення до оточуючого; володіє навичками складання записок, привітань, запрошень, загадок, лічилок і казок;</p>
--	---

	<p>Уміння обговорювати свої письмові роботи в парах, групах; побачити позитивні сторони роботи, дати поради щодо її доопрацювання. Уміння вдосконалити написане.</p>	<p>обговорює в парах письмові роботи; вказує на позитивні та негативні сторони твору; дає поради щодо покращення його написання; удосконалює написане.</p>
	<p><i>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</i></p> <p>Оформлення письмових робіт відповідно до вимог, які зазначені в «Контролі та оцінюванні письмових робіт».</p>	<p>Учень</p> <p>вміє оформляти письмові роботи згідно до вимог, поданих у «Контролі та оцінюванні письмових робіт».</p>
11	<p>Слово – основна одиниця мовлення</p> <p>Спостереження у текстах за вживанням вивчених частин мови і їх роллю.</p> <p>Спостереження у текстах за вживанням іменників та їх роллю. Розширення уявлень про лексичне значення іменника. Тлумачний словник. Поняття багатозначності окремих іменників.</p> <p>Вживання іменників у прямому й переносному значеннях. Спостереження</p>	<p>Учень</p> <p>спостерігає і визначає вивчені частини мови та їх роль у реченні;</p> <p>вміє визначати іменники в тексті; пояснює лексичне значення іменників з абстрактним значенням;</p> <p>має уявлення про багатозначні іменники; вміє користуватися тлумачним словником;</p> <p>вживає іменники в прямому і переносному значенні при написанні</p>

<p>за точним і влучним вживанням слів, які найбільше відповідають змістові тексту. Іменники-синоніми, іменники-антоніми. Вироблення умінь у точному і влучному вживанні синонімів, антонімів. Робота з словниками синонімів та антонімів.</p> <p>Поняття про займенник як частину мови.</p> <p>Спостереження за вживанням у текстах займенників і їх роллю.</p> <p>Спостереження за вживанням у текстах (художніх і наукових) прикметників та їх роллю, розвиток умінь впізнавати прикметники у тексті.</p> <p>Утворення прикметників.</p> <p>Розвиток умінь доречно вживати прикметники у власних висловлюваннях.</p> <p>Вживання прикметників у прямому і переносному значеннях. Прикметники-синоніми та прикметники-антоніми. Практична робота зі словниками.</p> <p>Спостереження за вживан-</p>	<p>творів;</p> <p>вміє точно добирати іменники, які найвлучніше відповідають змісту тексту; використовує у своєму мовленні іменники-синоніми, іменники-антоніми; володіє навичками роботи зі словниками синонімів та антонімів;</p> <p>вміє вживати займенники замість повторюваних іменників;</p> <p>вміє розпізнавати у текстах прикметники; знає їх роль у мовленні; утворює прикметники за допомогою префіксів та суфіксів; влучно вживає прикметники в усному та писемному мовленні;</p> <p>вміє користуватися при написанні творів прикметниками-синонімами і прикметниками-антонімами; вміє користуватися словниками по добору прикметників за завданням вчителя;</p> <p>вміє знаходити дієслова в текстах; пояснює лексичне значення дієслів,</p>
--	--

<p>ням дієслів у текстах та їх роллю. Лексичне значення дієслів, розширення уявлень про нього. Робота з тлумачним словником.</p> <p>Вживання дієслів у прямому та переносному значеннях. Дієлова-синоніми та дієлова-антоніми.</p> <p>Практична робота зі словниками. Практичне вироблення умінь добирати з ряду те дієслово, яке найбільше відповідає мовній ситуації, формування умінь уникати одноманітності у використанні дієслів, що означають мовлення чи рух.</p> <p>Загальне поняття про прислівник як частину мови. Спостереження за вживанням прислівників у текстах та їх роллю. Прислівники близькі та протилежні за значенням. Добір із поданих прислівників тих, які найбільше відповідають меті та типу висловлювання.</p> <p>Поширення речень або тексту прислівниками.</p>	<p>користуючись тлумачним словником;</p> <p>вживає у мовленні дієслова з прямим і переносним значенням; дієслова-синоніми та дієслова-антоніми, добирає їх у словниках; уникає одноманітності, добираючи потрібне дієслово;</p> <p>вміє розпізнати в тексті прислівник; розпізнає прислівники-синоніми та прислівники-антоніми;</p> <p>добирає прислівники, які найбільше відповідають типу мовлення;</p> <p>поширює текст прислівниками;</p>
--	--

	<p>Спостереження за вживанням числівників у текстах та їх роллю. Загальне поняття про числівник як частину мови.</p>	<p>впізнає у текстах числівники та визначає їх роль.</p>
<p>54</p>	<p>Частини мови. Зв'язок слів у реченнях. Змінювання частин мови Змінювання вивчених частин мови у реченнях.</p> <p>Спостереження за змінюванням іменників і значення такого змінювання. Відмінювання іменників. Назви відмінків та їх значення.</p> <p>Розрізнення відмінків.</p> <p>Загальне ознайомлення із основними правилами під час відмінювання іменників.</p> <p>Правопис відмінкових закінчень іменників: – у родовому відмінку жіночого роду з основою на тверді приголосні пишеться закінчення -и і після м'яких приголосних</p>	<p>Учень</p> <p>правильно змінює вивчені частини мови в реченнях для зв'язку слів у ньому; змінює іменники за родами і числами; визначає початкову форму іменників; знає і правильно називає відмінки із запитаннями до них; розрізняє відмінки з однаковим запитанням; відмінює іменники за зразком; має уявлення про особливості у правописі іменників під час їх відмінювання; уміє визначати відмінкові закінчення в родовому відмінку жіночого роду з основою на твердий, м'який та шиплячі приголосні звуки; воло-</p>

<p>звуків та [ж], [ч], [ш] – закінчення -і (парти, землі, печі, каші, ружі); зміна голосних звуків [і] з [е], [о] в корені іменників жіночого роду, що в початковій формі закінчуються на приголосний звук (річ – речі, рік – року). Уміння користуватися орфографічним словником для перевірки закінчень іменників у родовому відмінку;</p> <p>– у давальному і місцевому відмінках зміна приголосних звуків [г], [к], [х] на [з], [ц], [с] перед закінченням -і (дорога – дорозі, горіх – у горісі, яблуко – у яблуці та ін.); закінчення іменників чоловічого роду – назв істот (-ові, -єві, -єві або -у, -ю, братові і брату);</p> <p>– в орудному відмінку іменники з основою на м'який приголосний звук і [ж], [ч], [ш] мають закінчення: жіночого роду -єю, -єю (землею, межею, надією), чоловічого роду -</p>	<p>діє навичками чергування голосних у родовому відмінку жіночого роду, які в називному відмінку закінчуються на приголосний звук;</p> <p>вміє користуватися орфографічним словником для перевірки закінчень іменників у родовому відмінку;</p> <p>орієнтується в написанні відмінкових закінчень у давальному та місцевому відмінках жіночого роду та зміні приголосних перед закінченням -і, паралельних закінченнях іменників чоловічого роду назв істот;</p> <p>знає відмінкові закінчення в орудному відмінку чоловічого та жіночого роду; перевіряє за словником закінчення в іменниках чоловічого роду -ар, -яр; орієнтується у</p>
--	---

<p>ем, -єм, (рай – раєм), а іменники жіночого роду з основою на твердий приголосний звук -ою, чоловічого роду -ом; перевірка іменників чоловічого роду з основою на -ар, -яр за словником; подовження приголосних перед закінченням іменників жіночого роду (винятки: збіг двох приголосних: радістю);</p> <p>– вживання апострофа після кінцевих приголосних звуків основи на [б], [п], [в], [м], [ф] перед закінченням -ю в іменниках жіночого роду з основою на приголосний в орудному відмінку однини (любов'ю, ім'ям). Розрізнення іменників за відмінками.</p> <p>Засвоєння умінь правильно використовувати прийменники з іменниками в різних відмінках.</p> <p>Відмінювання іменників у множині.</p> <p>Правопис та вимова слів для запам'ятовування:</p>	<p>подовженні приголосних в орудному відмінку жіночого роду;</p> <p>вживає апостроф в орудному відмінку жіночого роду після губних перед -я, -ю;</p> <p>вміє визначати відмінки іменників;</p> <p>правильно використовує прийменники з іменниками в різних відмінках;</p> <p>правильно відмінює іменники в множині;</p> <p>пам'ятає наголос і правопис словникових слів.</p>
--	--

	<p>аеродром, будь ласка, гардероб, гектар, гвинтівка, до побачення, державна, дисципліна, інженер, кілометр, механік, мізинець, мільйон, океан, портрет, революція, республіка, сиг-нал, телеграма, телефон, температура, терпуг, трамвай, тролейбус, фанера, фартух, футбол, цемент, чернетка, шеренга, юннат, ярина.</p>	
	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i> Уміння помічати слова, вимовлені з якимось відхиленням від норм та правильно їх вимовляти; російські слова серед українських слів та правильно їх говорити українською мовою. Уміння помічати точні, влучні, образні слова. Уміння вибрати із даного ряду слів те, яке подібне або протилежне за значенням, розділити слова на групи за певною ознакою.</p>	<p>Учень</p> <p>помічає слова, вимовлені з відхиленням від норм або іншою мовою;</p> <p>спостерігає і занотовує точні, влучні та образні слова і словосполучення; уміє добирати слова-синоніми чи слова-антоніми; поділяє слова на групи за даною вчителем ознакою;</p>

<p>Уміння регулювати дихання, силу голосу, темп мовлення.</p> <p>Уміння читати напам'ять віршовані і прозові тексти.</p> <p>Уміння внести словами деякі доповнення, зміни до тексту та удосконалювати його.</p> <p>Уміння миттєво впізнавати найбільш уживані слова, сполучення коротких слів.</p> <p>Уміння проглядати словники і знаходити у них потрібні слова.</p> <p>Уміння прочитати мовчки 2-3 речення, що відрізняються 1-2 словами і зрозуміти різницю в значенні схожих, але неоднакових речень.</p> <p>Уміння працювати з деформованим текстом: замінити недоречно повторювані слова.</p> <p>Уміння вдосконалювати написане.</p>	<p>регулює дихання, силу голосу та темп мовлення;</p> <p>виразно читає напам'ять віршові та прозові тексти;</p> <p>вміє влучно доповнити словами речення; вносить зміни до тексту, удосконалюючи його; миттєво впізнає найбільш уживані слова, сполучення та редагує текст;</p> <p>орієнтується в роботі зі словниками за даними вчителем завданнями;</p> <p>уміє розпізнавати речення, які різняться 1-2 словами і бачить різницю в значенні схожих, але неоднакових речень;</p> <p>правильно працює з деформованим текстом; замінює недоречно вжиті повторювані слова; уміє редагувати написане.</p>
---	--

	<p>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</p> <p>Письмо букв, складів, слів в алфавітній послідовності.</p> <p>Удосконалення уміння писати на дошці і в зошиті, зберігаючи паралельність рядків та однакову висоту слів.</p> <p>Індивідуальний підхід до удосконалення навичок письма.</p>	<p>Учень</p> <p>пише каліграфічно букви, склади, слова в алфавітній послідовності та на дошці, зберігаючи паралельність рядків та однакову висоту слів.</p>
	<p>Змінювання займенників під час зміни іменників</p> <p>Особові займенники однини і множини. Змінювання займенників. Роздільне написання займенників і прийменників.</p> <p>Побудова сполучень слів і речень із займенниками в різних формах. Вправи на використання займенників для зв'язку речень у текстах. Використання займенників замість лексичних повторів.</p>	<p>Учень</p> <p>розрізняє особові займенники в однині та множині; володіє навичками правопису займенників та прийменників;</p> <p>будує сполучення слів та речень із займенниками в різних формах; використовує займенники для зв'язку речень у текстах замість лексичних повторів.</p>

	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i></p> <p>Уміння після одного прослуховування помічати слова, які вимовлені двічі і більше раз.</p> <p>Уміння удосконалювати текст. Уміння працювати з деформованим текстом: замінити недоречно повторювані слова.</p> <p>Уміння вдосконалювати написане.</p>	<p>Учень</p> <p>уміє спостерігати за текстом і виявляти у ньому повтори;</p> <p>удосконалює текст; працює з деформованим текстом по перестановці абзаців, недоречно вжитих слів.</p>
	<p><i>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</i></p> <p>Індивідуальний підхід до удосконалення навичок письма. Поступове прискорення письма в міру індивідуальних можливостей.</p>	<p>Учень</p> <p>поступово, в міру можливостей прискорює темп письма.</p>
	<p><i>Відмінювання прикметників та їх правопис</i></p> <p>Спостереження за змінюванням прикметників, у сполученні з іменниками, за родами, числами, відмінками.</p> <p>Правопис відмінкових закінчень прикметників в</p>	<p>Учень</p> <p>спостерігає за змінюванням прикметників у сполученні з іменниками за родами, числами, відмінками;</p> <p>орієнтується у відмінкових закінченнях прик-</p>

	<p>однині. Вимова та правопис прикметників із суфіксами -ськ-, -зьк-, -цьк-. Правопис відмінкових закінчень прикметників у множині. Порівняння закінчень прикметників з основою на твердий та м'який приголосний звук в однині та множині. Паралельні форми закінчень прикметників чоловічого і середнього родів у місцевому відмінку множини (-ому, -ім).</p> <p>Конструювання сполучень і речень з прикметниками в різних відмінкових формах і введення їх у текст.</p> <p>Спостереження за точним і правильним вживанням прикметників у прочитаних творах. Розвиток умінь правильно і точно вживати прикметники при побудові зв'язних висловлювань.</p>	<p>метників у однині та множині; вимовляє і правильно пише прикметники із суфіксами -ськ-, -зьк-, -цьк-; порівнює закінчення з основою на твердий та м'який приголосний звук в однині та множині; знає про паралельні форми закінчень прикметників чоловічого і середнього родів у місцевому відмінку множини;</p> <p>конструює сполучення і речення з прикметниками в різних відмінкових формах, вводить їх у текст; спостерігає за точним і правильним вживанням прикметників.</p>
	<p>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</p> <p>Уміння вибрати із даного</p>	<p>Учень</p> <p>добирає до тексту</p>

	<p>ряду слів те, яке подібне або протилежне за значенням першому слову, розділити слова на групи за певною ознакою.</p> <p>Уміння вибірково переказувати текст за опорними образними словосполученнями та з елементами опису.</p> <p>Уміння повторити зразок зв'язного висловлювання, внести деякі доповнення, зміни до тексту.</p> <p>Уміння правильно інтонувати речення з однорідними членами. Уміння скласти і записати 3-4 зв'язних між собою речення, які описують зміст малюнка.</p>	<p>прикметники-синоніми чи прикметники-антоніми; розподіляє прикметники за даною вчителем ознакою;</p> <p>вибірково переказує текст за опорними образними словосполученнями з елементами опису;</p> <p>уміє відредагувати текст, ввівши деякі доповнення чи зміни до тексту згідно із стилем мовлення;</p> <p>інтонує правильно з перелічуваною інтонацією речення з однорідними членами речення;</p> <p>уміє складати і записувати 3-4 зв'язних між собою речення, які описують зміст малюнка.</p>
	<p>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</p> <p>Закріплення графічних навичок письма. Поступове прискорення письма в міру індивідуальних можливостей.</p>	<p>Учень</p> <p>дотримується правил правильного каліграфічного письма; по можливості прискорює темп письма.</p>

	<p>Змінювання дієслів та їх правопис</p> <p>Неозначена форма дієслова. Загальне ознайомлення зі змінюванням дієслів (часи, числа, особи, роди). Спостереження за змінюванням дієслів у тексті за часами. Часи дієслова. Переконструювання словосполучень зі зміною граматичної форми (заміни однієї часової форми іншою) та з'ясування змін. Добір часових форм дієслова залежно від змісту тексту та визначення їх. Спостереження за змінюванням дієслів різних часів. Особливості змінювання дієслів минулого часу. Змінювання дієслів за особами і числами у теперішньому і майбутньому часі. Переконструювання словосполучень із заміною неозначеної форми особовою і навпаки. Спостереження за особо-</p>	<p>Учень</p> <p>вміє писати дієслова в неозначеній формі; робить частковий морфологічний розбір дієслова (час, число, особа, рід для минулого часу); спостерігає за зміною часів дієслів у тексті;</p> <p>обґрунтовує заміну однієї часової форми іншою;</p> <p>володіє навичками зміни дієслів у всіх трьох часових формах;</p> <p>перетворює неозначену форму на особову і навпаки;</p> <p>спостерігає за</p>
--	---	---

	<p>вими закінченнями дієслів у текстах. Дієвідміни дієслова та значення їх знань у правильному написанні дієслів.</p> <p>Дієслова на -ся (літературна вимова та правопис). Спостереження за значенням дієслів на -ся у тексті. Уміння утворювати (за зразком) різні форми дієслів на -ся і вживати їх у мовленні та на письмі.</p>	<p>особовими закінченнями дієслів у текстах; правильно визначає дієвідміни дієслова;</p> <p>правильно вимовляє і пише дієслова на -ся;</p> <p>утворює різні форми на -ся.</p>
	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i></p> <p>Уміння правильно пояснити лексичне значення дієслів, вміти вживати у мовленні дієслова з прямим та переносним значенням, вибирати з одного ряду дієслів те, яке подібне або протилежне за значенням першому слову, будувати словосполучення із синонімічними дієсловами різних семантичних груп та спільнокореновими.</p> <p>Уміння дотримуватися правил мовленнєвого етикету, культури</p>	<p>Учень</p> <p>уміє правильно пояснити лексичне значення дієслова; вживає дієслова в прямому і переносному значенні; добирає дієслова-синоніми та дієслова-антоніми; будує словосполучення із синонімічними дієсловами різних семантичних груп та спільнокореновими;</p> <p>дотримується правил мовленнєвого етикету; обґрунтовує свої думки;</p>

	<p>спілкування; висловлювати та обґрунтовувати свої думки, доповнити текст на основі власного життєвого досвіду, використовуючи твір-міркування.</p> <p>Уміння прочитати і самостійно зрозуміти текст, що міститься у вправі підручника, замінити особу оповідача на іншу.</p> <p>Уміння скласти і записати в потрібній часовій формі 3-4 зв'язаних між собою речення, які описують навчальну ситуацію на уроці; працювати з деформованим текстом, вилучаючи речення, яке стоїть не у відповідній часовій формі; скласти і записати лічилку, використовуючи дієслова у всіх часових формах.</p>	<p>доповнює текст; пише твори-міркування;</p> <p>уміє виразно з інтонацією прочитати текст; розуміє зміст прочитаного; вміє замінити особу оповідача;</p> <p>уміє складати в потрібній часовій формі 3-4 зв'язаних між собою речення; працює з деформованим текстом, вилучаючи речення, яке стоїть не у відповідній часовій формі; складає і записує лічилки, використовуючи дієслово у відповідній часовій формі.</p>
	<p>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</p> <p>Закріплення графічних, технічних навичок письма. Удосконалення умінь плавного,</p>	<p>Учень</p> <p>володіє графічними і технічними навичками письма; удосконалює навички плавного, ритміч-</p>

	<p>ритмічного письма у сітці зошита в одну лінію. Корекційна робота щодо удосконалення навичок письма.</p>	<p>ного письма в зошиті в одну лінію.</p>
	<p>Прислівник Незмінюваність – основна граматична ознака прислівників. Правопис найуживаніших прислівників. Використання орфографічних словників для правильного написання прислівників.</p> <p>Вимова та правопис слів для запам'ятовування: ввечері, вдень, взимку, влітку, восени, вперед, вранці, вчора, ззаду, ліворуч, назад, напам'ять, попереду, посередині, праворуч, тепер, щогодини, щоденно, щотижня.</p>	<p>Учень знає основну граматичну ознаку – незмінюваність; володіє правописом прислівників; використовує орфографічний словник для перевірки правильності написання прислівників; правильно вимовляє і пише прислівники.</p>
	<p>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності Уміння після одного прослуховування виділяти із тексту прислівники; добирати близькі та протилежні за значенням прислівники; уміти</p>	<p>Учень уміє після одного прослуховування виділяти із тексту прислівники; добирає близькі та протилежні за значенням прислівники; уміє</p>

	<p>скласти свою думку, зв'язати її зі своїм життєвим досвідом; поширювати речення за допомогою прислівників. Уміння помічати прислівники вимовлені з відхиленням від норм. Уміння внести деякі доповнення, зміни до тексту. Уміння удосконалювати написане.</p>	<p>викладати свою думку, вживаючи прислівники, та поширювати речення за допомогою них; помічає неправильно вимовлені прислівники; вносить деякі доповнення до тексту; удосконалює написане.</p>
	<p>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</p> <p>Розвиток вільних рухів руки під час виконання розчерків. Письмо слів, у яких поступово зростає кількість безвідривного поєднання літер.</p> <p>Закріплення графічних, технічних навичок письма. Поступове прискорення письма в міру індивідуальних можливостей.</p>	<p>Учень</p> <p>вільно володіє виконанням розчерків на письмі; поступово зростає кількість безвідривного поєднання літер;</p> <p>достатньо володіє графічними і технічними навичками письма; пришвидшує темп письма.</p>
	<p>Числівник</p> <p>Вимова і правопис найуживаніших числівників з наступною перевіркою за орфографічним</p>	<p>Учень</p> <p>правильно вимовляє числівники; перевіряє вимову і правопис за відповідними словниками; уміє ставити питання;</p>

	<p>словником. Уміння поставити питання до числівників.</p> <p>Вимова та правопис слів для запам'ятовування: шістнадцять, п'ятдесят, п'ятдесяти, п'ятсот, шістдесят, шістдесяти, шістсот, сімдесят, сімдесяти, вісімдесят, вісімдесяти, мільйон.</p>	<p>пам'ятає вимову і правопис словникових числівників.</p>
	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i></p> <p>Уміння вживати числівники у мовленні. Засвоєння вимовляння відмінкових форм окремих числівників (11, 14, 16, 50, 60, 70, 80, 1000).</p> <p>Уміння після одного прослуховування тексту вибрати з нього числівники.</p>	<p>Учень</p> <p>уміє вживати числівники у мовленні; володіє відмінковими формами окремих числівників;</p> <p>уміє вибирати після одного прослуховування числівники.</p>
	<p><i>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</i></p> <p>Письмо буквосполучень та слів, у яких поступово зростає кількість безвідривно поєднаних літер до 6 графем (сир, день, злива, очерет). Запис таких</p>	<p>Учень</p> <p>володіє правописними навичками безвідривно поєднувати літери (до 6 графем);</p>

	<p>буквосполучень, слів з підручника чи словника. Вироблення самоконтролю рухових дій у процесі письма таких поєднань. Уміння складати запрошення з використанням числівників.</p>	<p>уміє складати запрошення з використанням числівників.</p>
7	<p>Речення. Правопис Спостереження за вживанням речень у текстах: види речень за метою висловлювання; головні і другорядні члени речення; зв'язок слів у реченнях за допомогою закінчень, прийменників; поширені речення. Відновлення змісту деформованих речень. Складання речень за зразком, за схемою. Спостереження за вживанням речень з однорідними членами. Поняття про однорідні члени речення. Головні і другорядні члени речення. Кома при однорідних членах речення. Поєднання однорідних членів за допомогою</p>	<p>Учень розпізнає види речень за метою висловлювання; визначає головні та другорядні члени речення; встановлює зв'язок слів у реченні за допомогою закінчень, прийменників; поширює речення; вміє працювати з деформованими реченнями; складає речення за зразком або за схемою; вживає у мовленні однорідні члени речення; визначає головні та другорядні члени речення; ставить кому при однорідних членах речення; поєднує однорідні члени речення за допомогою</p>

<p>інтонації, сполучників і, та, а, але. Інтонація перелічування та протиставлення.</p> <p>Складання речень з однорідними членами, поширення їх залежними словами. Уміння ставити питання до однорідних членів речення.</p> <p>Побудова складних речень за зразком, за схемою, за малюнком, створеними ситуаціями.</p> <p>Найуживаніші стали словосполучення (фразеологізми без уживання терміна).</p>	<p>інтонації або сполучників; користується інтонацією перелічування та протиставлення; складає речення з однорідними членами речення та поширює їх залежними словами; уміє ставити питання до однорідних членів речення;</p> <p>будує складні речення за зразком, за схемою, за малюнком, створеними ситуаціями;</p> <p>використовує у своєму мовленні сталі словосполучення з метою образності.</p>
<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i></p> <p>Уміння співвіднести кілька речень з малюнком і вибрати те, що відповідає малюнку.</p> <p>Уміння висловити свою думку про предмет висловлювання.</p> <p>Уміння інтонаційно правильно читати речення, різні за метою висловлювання, окличні речення, звертання. Уміння правильно інтонувати</p>	<p>Учень</p> <p>співвідносить кілька речень з малюнком і вибирає те, яке відповідає малюнку; вільно висловлює свою думку;</p> <p>уміє правильно читати речення різні за метою висловлювання, із звертаннями, з однорідними членами речення; дотримується при читанні</p>

	<p>речення зі звертаннями, що стоять на початку, в середині, в кінці речення; речення з однорідними членами, в яких є узагальнюючі слова. Уміння робити усвідомлені паузи в реченні.</p> <p>Уміння прочитати мовчки 2-3 речення, що відрізняються словами і зрозуміти різницю в значенні схожих, але не однакових речень. Уміння прочитати 2-3 речення і знайти серед них те, яке відповідає зазначеному вчителем змісту.</p> <p>Уміння скласти і записати зв'язані між собою речення, які описують зміст малюнка, навчальну ситуацію.</p> <p>Уміння працювати з деформованим текстом: вилучити речення, яке не відповідає темі, додати відсутнє речення, забезпечити зв'язок між реченнями тексту.</p>	<p>логічних пауз у реченні;</p> <p>читає мовчки 2-3 речення, що відрізняються словами; розуміє їх різницю; знаходить те речення, яке відповідає даному вчителем завданню;</p> <p>уміє складати твори-описи малюнка чи навчальної ситуації;</p> <p>уміє працювати з деформованим текстом; вилучає невідповідні речення, замінює іншими; забезпечує зв'язок між реченнями; встановлює за допомогою запитань зв'язок слів у реченні.</p>
--	---	--

	<p>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</p> <p>Уміння зображувати від руки умовні позначення, які стосуються речення. Оформлення письмових робіт відповідно до вимог, які зазначені в «Контролі та оцінюванні письмових робіт». Індивідуальний підхід до удосконалення навичок письма.</p>	<p>Учень</p> <p>уміє зображувати від руки умовні позначення, що стосуються речення; правильно і каліграфічно оформляє письмові роботи відповідно до вимог програми; удосконалює навички письма в зошиті та на дошці.</p>
<p>22</p>	<p>Розвиток зв'язного мовлення</p> <p>Повторення вивченого про будову тексту, його тему, мету, заголовок та типи текстів. Поділ текстів на абзаци.</p> <p>Практична робота по визначенню теми висловлювання у текстах-розповідях, описах, міркуваннях та формулювання основної думки.</p> <p>Спостереження за використанням зв'язку речень у тексті за допомогою слів: він,</p>	<p>Учень</p> <p>володіє матеріалом про будову, тему, мету, заголовок текстів та знає типи текстів; вміє визначати абзаци в тексті;</p> <p>визначає тему висловлювання в різних типах текстів; формулює самостійно основну думку;</p> <p>використовує для зв'язку речень у тексті займенники та прислівники;</p>

<p>вона, воно, вони; цей, ця, це; той, та, те; спочатку, потім, після цього, нарешті та ін.</p> <p>Спостереження за вживанням слів у текстах для найточнішого висловлення думки. Поняття про художні засоби як основу написання різних типів текстів. Образні вислови.</p> <p>Практичне ознайомлення з епітетами, метафорами, порівняльними зворотами, фразеологізмами.</p> <p>Повторення вивчених орфограм та основних пунктуаційних правил – як основа грамотного написання творів різних типів.</p> <p>Написання текстів-описів з практичним використанням художніх засобів (науково-популярні, художні).</p> <p>Написання текстів-розповідей за опорними словами, за спостереженнями, ана-</p>	<p>уміє визначати у текстах слова, які особливо точно і красиво передають висловлену думку; знаходить у творах образні слова, художні засоби;</p> <p>користуючись опорою, розрізняє і використовує найпростіші епітети, метафори, порівняльні звороти та фразеологізми;</p> <p>знає вивчені орфографічні та пунктуаційні правила та застосовує їх у написанні творів;</p> <p>записує тексти-описи (за опорними словами, за спостереженнями, аналогією з прочитаним, за картиною) відповідно до вимог;</p> <p>записує тексти-розповіді (за опорними словами, за спостереженнями, за аналогією з прочитаним, за</p>
---	--

	<p>логією з прочитаним, за картиною. Написання текстів-міркувань. Написання казок.</p> <p>Написання переказів: за поданим планом, за колективно складеним планом, за малюнком, за прочитаним текстом, за прослуханим текстом.</p> <p>Оформлення текстів з прямою мовою.</p> <p>Удосконалення змісту та форми власних текстів під керівництвом учителя і самостійно: відповідність висловлювання заданій темі; наявність у тексті складових частин та абзаців; дотримання логіки викладу; усунення одноманітних конструкцій речень, невиправданих повторень тощо.</p>	<p>картиною) відповідно до вимог; записує тексти-міркування відповідно до вимог; записує казки відповідно до вимог; пише перекази відповідно до вимог;</p> <p>правильно записує речення з прямою мовою; вміє під керівництвом учителя і самостійно удосконалювати зміст тексту: дотримується складових частин тексту та логіки його викладу; усуває одноманітні конструкції, невиправдані повтори; дотримується у тексті абзаців.</p>
	<p><i>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності</i></p> <p>Уміння дотримуватися правил мовленнєвого етикету, культури спілкування.</p> <p>Уміння переказати</p>	<p>Учень</p> <p>дотримується правил мовленнєвого етикету, культури спілкування;</p> <p>вміє переказувати текст</p>

<p>(деталь-но, вибірково) текст з опорою на поданий або колективно складений план. Уміння висловити свою думку про предмет висловлювання, обґрунтувати її, доповнити текст образними висловами.</p> <p>Уміння писати детальний або вибірковий переказ (40-60 слів) за колективно і самостійно складеним планом, з опорою на допоміжні матеріали, або усно переказувати (70-90 слів).</p> <p>Уміння удосконалювати текст. Уміння переглядати, миттєво розпізнавати окремі характеристики друкованого матеріалу: розрізняти очима в тексті з діалогом слова дійових осіб, виділені з допомогою тире або лапок, а також слова автора.</p> <p>Уміння самостійно скласти письмове висловлювання про прочитаний твір, епізод переглянутого фільму,</p>	<p>(детально чи вибірково) з опорою на план і без нього; вміє висловлювати власну думку, обґрунтовувати її;</p> <p>доповнює текст образними висловами;</p> <p>володіє навичками писати детальні або вибіркові перекази;</p> <p>удосконалює текст;</p> <p>самостійно складає анотацію до прочитаного твору, переглянутого фільму; описує ситуації з життя класу або сім'ї;</p>
--	--

	<p>ситуації з життя класу або сім'ї та ін., висловити своє ставлення до предмета висловлювання. Уміння скласти казку. Переказування, розігрування відомих дітям казок. Уміння обговорювати свої письмові роботи в парах, групах; побачити позитивні сторони роботи, дати поради щодо її доопрацювання. Уміння вдосконалювати написане.</p>	<p>висловлює своє ставлення до оточуючого; володіє уміннями складати казки; переказує та інсценізує відомі дітям казки; обговорює в парах письмові роботи; вказує на позитивні та негативні сторони твору; дає поради щодо покращення; удосконалює написане.</p>
	<p>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт Оформлення письмових робіт відповідно до вимог, які зазначені в «Контролі та оцінюванні письмових робіт».</p>	<p>Учень вміє оформляти письмові роботи згідно до вимог поданих в «Контролі та оцінюванні письмових робіт».</p>
<p>5</p>	<p>Повторення і узагальнення вивченого. Мова і мовлення Роль мови як засобу спілкування, пізнання. Вимоги до усного і писемного мовлення.</p>	<p>Учень правильно пояснює роль мови у житті людини; обґрунтовує необхідність вимог до усного і писемного мовлення та застосовує їх практично;</p>

	<p>Звуки і букви. Склад. Наголос. Алфавіт Голосні, приголосні звуки; дзвінки і глухі, тверді і м'які приголосні. Склад. Наголос. Український алфавіт.</p> <p>Слово. Значення слова Роль слів у спілкуванні. Пряме і переносне значення слів, багатозначність, синоніми, антоніми. Основні правила правопису слів. Словникові слова. Орфографічний словник.</p> <p>Будова слова Закінчення. Основа слова. Частини основи: корінь, префікс, суфікс. Основні орфограми у частинах слів.</p> <p>Частини мови Іменник, прикметник, дієслово, прийменник, займенник, числівник, прислівник.</p> <p>Речення Основа речення. Види речень.</p>	<p>знає український алфавіт; правильно виконує звуко-буквений аналіз слів; ділить слова на склади, правильно ставить наголос; може розташувати слова в алфавітному порядку;</p> <p>уміє правильно і точно вживати слова у мовленні, використовуючи слова з прямим і переносним значенням; синоніми, антоніми; уміє правильно записувати словникові слова; користується словниками;</p> <p>знає частини слова і правильно їх визначає; застосовує на письмі основні орфограми;</p> <p>уміє робити частковий морфологічний розбір вивчених частин мови;</p> <p>визначає основу речення; правильно використовує у мовленні види речень; грамотно і каліграфічно їх записує;</p>
--	---	--

	Текст Будова тексту. Види текстів.	уміє будувати і грамотно записувати різні види текстів, дотримуючись їх будови.
--	--	--

Основні навчальні досягнення учнів 3 класу на кінець навчального року

Учні повинні знати:

- правила правопису, передбачені програмою;
- частини слова: основу, закінчення, корінь, префікс, суфікс;
- частини мови: іменник, прикметник, дієслово, прийменник, (питання, на які вони відповідають; роди і числа іменників, прикметників; часи дієслів);
- члени речення: головні і другорядні (без поділу на види);
- будову тексту та його види.

Учні повинні вміти:

- правильно користуватися орфографічним, тлумачним словниками, словниками синонімів та антонімів;
- грамотно і каліграфічно списувати текст (60 і більше слів) з рукописного і друкованого тексту, дотримуючись правил оформлення письмової роботи та перевіряти написане, при потребі, правильно виправляти написане;
- грамотно і каліграфічно записувати текст під диктовку (50-60 слів), складений зі слів, які відповідають вивченим правилам в 1-3 класах.
- будувати усне зв'язне висловлювання на певну тему;
- правильно записувати текст на певну тему (заголовок, зачин, основна частина, заключна частина, з дотриманням основних абзаців);
- використовувати різні за інтонацією речення в тексті, дотримуючись вдалого розміщення в них членів речення;

- правильно використовувати різні слова для уникнення їх повторень: синоніми, слова з переносним значення, слова типу **він, вона, вони, цей** та ін. ;
- об'єднувати два прості речення в складне;
- удосконалювати власні та чужі тексти (редагувати);
- усно переказувати текст та писати переказ розповідного тексту (обсяг тексту 60 і більше слів);
- знаходити і виділяти в словах частини слова (корінь, закінчення префікс, суфікс), підбирати спільнокореневі слова;
- правильно змінювати іменники, прикметники за числами, родами і дієслова – за часами;
- правильно вимовляти і грамотно записувати словникові слова: абрикос, адреса, айстра, автомобіль, агроном, акваріум, апельсин, апетит, асфальт, банкір, бензин, бетон, бібліотека, велосипед, верблюд, вогнище, вокзал, горизонт, гриміти, грім, депутат, дециметр, директор, електрика, кипіти, кишень, колектив, комбайнер, комбайн, комп'ютер, коридор, космонавт, криниця, кукурудза, метал, минулий, очерет, пиріг, президент, пшениця, радіо, сантиметр, секунда, спасибі, тривога, фермер, хвилина, черемха, черешня.

Основні навчальні досягнення учнів 4 класу на кінець року

Учні повинні знати:

- український алфавіт, букви на позначення голосних і приголосних звуків; способи позначення м'якості приголосних звуків; букви на позначення дзвінкх і глухих приголосних звуків;
- значущі частини слова: основа, закінчення, корінь, суфікс, префікс;
- частини мови та їх граматичні ознаки;

– види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні) та за інтонацією (окличні, неокличні); головні і другорядні члени речення.

Учні повинні вміти:

– розрізняти на слух голосні і приголосні звуки, тверді і м'які, дзвінки і глухі приголосні звуки;

– розташовувати слова за алфавітом, орієнтуючись на другу і третю літери в слові; користуватися різними словниками для молодших школярів;

– визначати наголос у словах;

– слухати і розуміти після одного прослуховування усне висловлювання (час звучання орієнтовно 4 хвилини);

– складати діалог (5-6 реплік);

– переказувати (детально, вибірково) текст (70-90 слів);

– складати усне висловлювання (1-2 хв.);

– читати вголос, правильно вимовляючи слова та інтонуючи речення різні за метою висловлювання, за емоційним забарвленням; із звертанням, яке стоїть на початку, в середині або в кінці речення, з однорідними членами речення, логічно правильно поділяючи речення на частини;

– писати переказ розповідного тексту з елементами опису або міркування (40-60 слів);

– добирати до тексту заголовки відповідно до теми і основної думки тексту; знаходити в тексті зачин, основну частину і кінцівку; ділити текст на частини за поданим планом і самостійно; зв'язувати два речення за допомогою слів: **він, цей, такий, тоді, спочатку, потім, по-перше, по-друге;**

– розрізняти на слух і на письмі розповідні, питальні, спонукальні, а також окличні речення, речення із звертанням; скласти за малюнком, за описаною ситуацією речення, різні за метою висловлювання і за інтонацією, речення зі звертанням,

які складаються з одного або кількох слів і розміщених на початку, в середині або в кінці речення;

- об'єднувати два простих речення в складне;
- знаходити, визначати закінчення в слові, поданому в кількох формах;
- знаходити, визначати корінь у ряді поданих спільнокореневих слів, префікс, суфікс у ряді слів з одним і тим самим префіксом, суфіксом;
- ділити на групи слова, які відповідають на питання різних частин мови; знати назви відповідних частин мови;
- визначати рід і число іменників і прикметників; знати назви відмінків і питання до них; утворювати різні форми іменників і прикметників за зразком, за питаннями; знаходити наголошені і ненаголошені голосні в закінченнях іменників і прикметників;
- ставити питання до числівників, будувати сполучення слів з числівниками;
- ставити питання до займенників, які подані у різних відмінкових формах;
- ставити питання до дієслів, поданих в різних формах, розрізняти дієслова за часами, родами, особами, утворювати відповідні форми за зразком, за питаннями; знаходити ненаголошені голосні в особових закінченнях;
- розрізняти прислівники, ставити до них питання; будувати сполучення слів з ними;
- списувати текст (60-80 слів) з рукописного і друкованого тексту;
- записувати під диктовку текст (60-80 слів).